

»(*Oriental Fragments*) ἀφίενται πρῶτον
 »νά δηχθῶσιν ὑπὸ ὄψεων, ἰσθόλων ὡς δι-
 »σχυρίζονται, εἶτα ἀμέσως ἐπιθέτουσιν ἐπὶ
 »τῆς πληγῆς ὀφιολίθον, μεθ' ὧν εἰσὶ πάν-
 »τοτε ἐφωδιασμένοι. Μετὰ μίαν ἢ δύο στιγ-
 »μάς, τὸ δηλητήριο ἐξάγεται, τὸ δηχθὲν
 »μέλος θεραπεύεται, καὶ ὁ λίθος ἀπορρί-
 »πτεται. Τιθέμενος δ' ἐν ποτηρίῳ ὕδατος,
 »ἐκπέμπει ἐκ διαλειμμάτων μικρὰς φυσα-
 »λίδας εἰς τὴν ἐπιφάνειαν.»

Ὁ Βρούκιος μᾶς βεβαιεῖ ὅτι τὸ μυστήρι-
 ον τῶν Αἰγυπτίων καὶ Ἀράβων τοῦ νὰ μὴ
 βλάπτωνται ὑπὸ τῶν δηγμάτων τῶν ὄψεων,
 συνίσταται εἰς τὸ νὰ λούωνται εἰς ἀφέψημα
 χόρτων καὶ ριζῶν, ὧν τὴν ἰδιότητα ἐπιμε-
 λῶς ὑποκρύπτουσι. Μᾶς πληροφορεῖ πρὸς
 ταῦτοις ὅτι οἱ Αἰγύπτιοι γοητεύουσι τοὺς
 ὄφεις διὰ τοῦ φυτοῦ τοῦ καλουμένου ἀρι-
 στολογία, φυτὸν οὐπερ εἶδος τι ἐν Μεξικῷ
 ἀναφυόμενον, χρησιμεύει τοῖς Ἀμερικανοῖς
 Ἰνδοῖς πρὸς θεραπείαν τῶν αὐτῶν δηγμά-
 των.

Περαίνοντες ἐνταῦθα τὰ φυσικοῖστορικὰ
 τερατουργήματα, ὀφείλομεν ν' ἀναφέρωμεν
 καὶ τὴν γνώμην τοῦ Πλινίου, τοῦ Αἰλιανοῦ
 καὶ τοῦ Σιλίου. Οὗτοι ἐν γένει ἀποδίδουσι
 τὸ ἀντιφάρμακον τῶν Μάρσων, Ψύλλων καὶ
 Ὀφιογενῶν εἰς τὴν χρῆσιν εὐώδους οὐσίας
 ἀποναρκούσης τοῦ ὄφεις, δι' ἧς πιθα-
 νῶς ἤλειπον τὰ σώματα τῶν εἰς αὐτοὺς ἐκ-
 τιθεμένων.

(Ἀκολουθεῖ.)

Ἐμ. Γιαγγακόπουλος.

ΚΑΣΓΑΡ, ΠΑΜΙΡ, ΘΙΒΕΤ.

Οὐδεμία τῶν ἐν τῇ κεντρικῇ Ἀσίᾳ μωα-
 μεθανικῶν ἐπικρατειῶν ἐξῆλθε τοῦ σκότους
 τόσον ταχέως, οὐδ' ἐφείλκυσε τόσον τὴν
 προσοχὴν τοῦ κόσμου, ὅσον ἡ Κασγάρη, ἣ-
 τις πρὸ μικροῦ ἔτι ἦν ἐπαρχία κινεζικῆ.
 Ἀπὸ τοῦ 1863 ὁμως ἤρχισε νὰ γίνηται πο-
 λὺς περὶ αὐτῆς λόγος, διότι κατώρθωσε ν'

ἀνακτήσῃ τὴν ἀνεξαρτησίαν της, ἡ δὲ ἐπα-
 νάστασις αὕτη ἐθεωρήθη ὡς νέα ἀπόδειξις
 τῆς ἀναστάσεως τοῦ ἰσλαμισμού ἐν τῇ κεν-
 τρικῇ Ἀσίᾳ. Κυρίως ἡ ἀποκατάστασις τοῦ
 κράτους τούτου εἴλκυσε τὴν προσοχὴν τῶν
 πολλῶν ὡς ἐκ τῆς γειτνιασεώς του πρὸς
 τὴν Ῥωσσίαν ἢ μᾶλλον τὰς ἐν Ἀσίᾳ Ῥωσσι-
 κάς κτήσεις.

Ἡ ἱστορία τῆς ἐπαναστάσεως τῆς Κασ-
 γάρης εἶναι ἀληθῶς ἀξιοσημεῖωτος.

Κατὰ τὰ μέσα τοῦ δεκάτου ἔκτου αἰῶ-
 νος ἡ ἀνωτάτη ἐξουσία τοῦ Κασγάρ, ὁπερ
 ὑπέκειτο εἰς τοὺς Τζεγκίς, εἶχε περιέλθει
 εἰς χεῖρας τῶν Χότζα, ἀπογόνων τοῦ περι-
 φήμου ἀποστόλου Μαχδουμή-ἔλ-Ἀζάμ, ὅς-
 τις εἶχεν ἀφίχθῃ ἐκ Βουχάρας πρὸ δύο αἰ-
 ῶνων τῶν Χότζα δὲ τούτων, ὡς ἀπεκά-
 λουν, ὑπῆρχον δύο ἀντίπαλοι κλάδοι, ὧν
 ὁ εἰς ἤρχε πρὸς νότον καὶ ὁ ἄλλος πρὸς
 βορρᾶν τοῦ Κασγάρ. Οἱ δύο οὗτοι κλάδοι
 ἐπολέμουν ἀδιαλείπτως πρὸς ἀλλήλους, ὁ
 δὲ τελευταῖος ἐπεκαλέσθη τὴν συνδρομὴν
 τοῦ Καλμούκου ἀρχηγοῦ τῆς Τζουγκαρίας,
 ὅστις προσήρτισεν εἰς τὸ κράτος του ὅλην
 τὴν χώραν, καὶ τοι τὴν διοίκησιν ἀνέθηκε
 τῇ οἰκογενεῖᾳ τῶν Χότζα.

Μετὰ μίαν ὁμως ἑκατονταετηρίδα εἰσέ-
 βαλαν οἱ Κινέζοι, οἱ δὲ Τζουγκάροι καὶ οἱ
 Χότζαι ἠττήθησαν καὶ οἱ τελευταῖοι ἀπεσύρ-
 θησαν εἰς Χοκάνδην. Τέλος ὁ Χότζας Μπου-
 ζούρχ χάν, ἐπωφεληθεὶς τὴν ἀναρχίαν ἣτις
 ἐπεκράτησεν ἐν τῇ χώρᾳ ὡς ἐκ τῆς ἐπανα-
 στάσεως τῶν κατοίκων κατὰ τῆς κινεζι-
 κῆς κυριαρχίας, εἰσέβαλεν εἰς διάφορα μέρη,
 ὀρμηθεὶς ἐκ Χοκάνδης, καὶ χάρις εἰς τὴν
 ἀνδρείαν καὶ ἰκανότητα ἐνὸς τῶν στρατη-
 γῶν του, τοῦ Μωχαμέτ Γιακούπ (ἀξιωμα-
 τικοῦ τῆς Χοκάνδης), ἐγένετο κύριος πολ-
 λῶν πόλεων ἀντὶ ὁμοῦ νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸ
 ἔργον του, παρεδόθη εἰς τὴν τρυφὴν καὶ τὴν
 ἡδυπάθειαν, ὁ δὲ ἄξιος στρατηγός του, κα-
 θαιρέσας αὐτὸν, ἔλαβε τὴν ἐξουσίαν καὶ κα-
 τέστη ἀπόλυτος κύριος τῆς χώρας, κυριεύ-
 σας διάφορα ἄλλα μέρη καὶ ἀναδειχθεὶς ἡ-
 γεμῶν ὑπὸ τὸ ὄνομα ἐμίρ Γιακούπ Χάν.

ὑπὸ τὴν Ἀσιατικὴν ἐποψίν, οἱ Κινέζοι

δὲν ἐκυβέρνησαν κακῶς τὴν χώραν. Ὅτε οὖτοι ἤρχον ὁ τόπος νύτῳ, αἱ τέχναι καὶ ἡ βιομηχανία ἤκμαζον, τὸ ἐμπόριον ἀπῆλαυε πάσης προστασίας καὶ αἱ ὁδοί, δι' ὧν διήρχοντο αἱ ἐμπορικαὶ συνοδίαι, ἦσαν ἀσφαλεῖς, χάρις εἰς τὴν πληρωμὴν ὠρισμένου ποσοῦ χρημάτων τελουμένου εἰς τοὺς ἀρχηγούς μερῶν τινῶν· ἀλλ' ἤδη οὔτε τέχναι ὑπάρχουσιν, οὔτε βιομηχανία ὑφίσταται. Ἡ διοίκησις τῆς χώρας ἦν τότε ἀνατεθειμένη εἰς χεῖρας ἐγχωρίων, ἡ δὲ θρησκεία ἦν σεβαστὴ καθ' ὅσον δὲν ἐπέμβαιεν εἰς τὰς κοινωνικὰς ἐλευθερίας· ἀλλ' ὁ περιορισμὸς οὗτος εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν μουσουλμάνων ἦν σπουδαῖος· πᾶν ὅ,τι προσβάλλει τὴν θρησκείαν, δικαιοὶ τὴν ἐπανάστασιν.

Ἄμα ἐγκατέστη εἰς τὰς κυριώτερας πόλεις τοῦ Κασγάρ καὶ τῆς Ἰαρκάνδης, ὁ ἐμίρης ὤρμησε κατὰ τῶν ἀνατολικῶν πόλεων, ἐξ ὧν οἱ Δαγγαρή ἢ ἐγχώριοι μωαμεθανοὶ εἶχον ἐκδιώξει τοὺς Κινέζους καὶ συστήσει ἰδίαν κυβέρνησιν· τούτους κατέβαλεν εὐκόλως ὁ ἐμίρης, καθυπέταξε δὲ καὶ ἀφώπλισε καὶ τοὺς νομάδας Κιργισίους, οἵτινες ἔζων ἀνεξάρτητοι.

Ἡ κυβέρνησις αὐτοῦ δὲν εἶναι τόσον κακὴ, καὶ τοὶ τυγχάνει ἀπόλυτος, ὁ δὲ ἡγεμῶν δὲν ἐμπιστεύεται πολὺ τοὺς ὑπηκόους του. Εἰς πᾶσαν πόλιν διατηρεῖ μυστικούς πράκτορας, ἐντολὴν ἔχοντας νὰ κατασκοπεύωσι τὸν διοικητὴν, ὅστις ὀφείλει νὰ μεταβαίνει κατ' ἔτος εἰς τὴν πρωτεύουσαν ἵνα δίδῃ λόγον τῶν πράξεών του. Τοιαύτη ἐξουσία προῶρισται νὰ καταπέσῃ, ἅμα τοῦ ἀρχηγοῦ θανόντος, καθ' ὅσον μάλιστα ὁ υἱὸς καὶ διάδοχος του δὲν λέγεται ἄξιος· ἐκτὸς τούτου οἱ κυριώτεροι ἀξιωματικοὶ τοῦ ἐμίρου, καταγόμενοι ἐκ Χοκάνδης, θεωροῦνται ὑπὸ τοῦ λαοῦ ὡς ξένοι καὶ τέλος οἱ ὀπαδοὶ τοῦ Χότζα ἀποτελοῦσι τὸ νομιμόφρον, οὕτως εἰπεῖν, κόμμα, ὅπερ εἶναι οἱ δυσηρεστημένοι, οἵτινες, περιστάσεως τυχούσης, βεβαίως θὰ παράσχωσι πράγματα. Εὐτυχῶς ὁ ἐμίρης κατορθοὶ νὰ ματαιοῖ τὰ σχέδιά των ἐνόσω ζῆ.

Ἐπὶ πολὺ οἱ Ῥώσοι δὲν ἤθελον ν' ἀνα-

γνωρίσωσι τὴν κυβέρνησιν του, προσφάσει ὅτι οἱ σύμμαχοί των Κινέζοι ἦσαν νόμιμοι κάτοχοι τῆς χώρας. Μὲ κακὸν ὄμμα ἐβλεπον τὴν ἀνάπτυξιν δυνάμεως ἀνεξαρτήτου, δυναμένης νὰ ἐξελέγῃ τὸ μεταξὺ Κίνας καὶ Ῥωσσίας ἐμπόριον· ἐξ ἄλλου δὲ οἱ διοικηταὶ τοῦ ἐμίρη, καταγόμενοι ἐξ Ἀνδιτζάν καὶ ἐκ τῶν μερῶν τῆς Χοκάνδης, τῶν προσφάτων προσκρηθέντων τῇ Ῥωσσίᾳ, ἐθεώρουν αὐτὴν μετὰ φόβου καὶ ἀποστροφῆς.

Ὁ Κ. Ρ. Μήτσελ (*R. Michell*) διίσχυρισθη ὅτι μεταξὺ τοῦ ἐμίρη καὶ τῆς Ῥωσσίας ὑφίστατο μυστικὴ συνενόησις, ἣν ὁ ἐμίρης δὲν ἤθελε νὰ ὁμολογήσῃ ἕνεκα τοῦ φανατισμοῦ τῶν ὑπηκόων του· διὸ ἡ ἀγγλικὴ κυβέρνησις τῶν Ἰνδιῶν ἐπεμψεν εἰς Κασγάρην πρεσβείαν, ἧς ἀρχηγὸς ἦν ὁ σὶρ Τ. Δ. Φόρτυθ, ἵνα ἐξακριβώσῃ ἂν ἡ ὑπόθεσις εἶχετο ὑποστάσεως καὶ ἵνα συνάψῃ σχέσεις. Ἡ πρεσβεία αὕτη πολιτικῶς οὐδὲν ἄξιον λόγου κατώρθωσεν. Ὁ ἐμίρης ἀναμφιβόλως ἦν διατεθειμένος νὰ συνομολογήτῃ συνθήκην ἐμπορικὴν καὶ νὰ συνάψῃ πᾶσαν πρᾶξιν δυναμένην νὰ ἐφελέσῃ τὴν προστασίαν τῆς Μεγάλῃς Βρετανίας, ἀλλ' ἡ ἀπ' ἀρχῆς ἀνακάλυψις τῆς ἀληθοῦς ἀξίας τῆς *guilias* ἦν ἤρχeto νὰ προτείνῃ ἡ πρεσβεία, συνετέλεσεν ἵν' αὐξήσῃ τὰς ὑπονοίας, ἃς συνέλαβεν ὁ ἡγεμῶν, ὅστις ἀγρύπνως παρετήρει πᾶν κίνημα τῶν ξένων, οἵτινες τοιοῦτοτρόπως δὲν ἐδυνήθησαν νὰ ἐξετάσωσι καλῶς τὴν ὀλίγον γνωστὴν χώραν ταύτην.

Ἐκτὸς τῶν τῆς ἐκθέσεως τοῦ λοχαγοῦ Τρόττερ περὶ τῆς ἐκστρατείας τοῦ Παμίρ, οὐδεμίαν ἄλλην τέως πληροφορίαν ὑπῆρχε, μόνον δὲ τὸ σύγγραμμα περὶ Κασμίρ καὶ Κασγάρ, γραφέν ὑπὸ ἐνὸς τῶν μελῶν τῆς πρεσβείας, τοῦ *K. Bellew*, παρέχει νεωτέρας τινὰς εἰδήσεις· δυστυχῶς ὅμως τὸ σύγγραμμα τοῦ ἄλλως εὐφυοῦς *K. Bellew* ἐγράφῃ μετὰ ἀπουδῆς πολλῆς καὶ τοιοῦτοτρόπως δὲν περιέχει πᾶν ὅτι ἐπιθυμεῖ τις.

Ἡ χώρα τοῦ ἐμίρη συνέχεται πρὸς τὴν μεγάλην πεδιάδα τοῦ ἀνατολικοῦ Τουρκιστάν, οὗ τὰ ὄρια τόσον εὐκρινῶς εἶναι διαγεγραμμένα, ὥστε οὐδὲλως ἄπορον ἂν ὑπε-

τάχθη εἰς ἓνα κύριον περιοριζομένη πρὸς ἀνατολὰς ὑπὸ ἐρήμων, ὧν τὸ βάθος τυγχάνει ἀγνωστον, εἶναι μεμονωμένη ἐκ τοῦ ὑπολοίπου κόσμου ὑπὸ ὑψηλοτάτων ὄρεων. Πρὸς νότον χωρίζουσιν αὐτὴν τῆς Ἰνδικῆς τὰ Ἰμαλάια, ὧν μέρη τινὰ εἶναι βεβαίως εἰς ὕψος 4800 ποδῶν, πρὸς βορρᾶν δὲ εὐρηνται τὰ ὄρη Θιάν-Τσαν, ὅπουθεν τῶν ὁμοίων σταθμεύουσι σήμερον οἱ Ῥώσοι εἰς ἀπόστασιν ὀπωσδήποτε ἀπειλητικὴν, καὶ πρὸς βορρᾶν ὑπάρχουσιν ὑψηλὰ ἐπίσης βουνά, περιλαμβάνοντα τὸ ὄροπέδιον τοῦ Πικμίρ, ἐξ ὧν πηγάζουσιν οἱ ποταμοὶ, οἵτινες ἐκβάλλουσιν εἰς τὴν θάλασσαν τοῦ Ἀράλ καὶ εἰς τὴν Κίναν. Ἡ εὐρεῖα ἐκτασις τῶν πεδιάδων ἐκλείπει βαθμυθῶς πρὸς ἀνατολὰς καὶ ἀρδεύεται ἐν μέρει ὑπὸ ποταμῶν, σχηματιζομένων ἐκ τῆς τήξεως τῶν χιόνων· οἱ ποταμοὶ οὗτοι εἰσὶ μεγάλοι κατὰ τὸ θέρος, τὸν δὲ χειμῶνα εἰσὶ σχεδὸν ξηροί.

Ἐπειδὴ ἐν τῇ χώρᾳ δὲν βρέχει, αἱ καλλιεργούμεναι γαῖαι ἀρδεύονται ὑπὸ τῶν ποταμῶν τούτων, διὸ κυρίως κατοικημένα εἰσὶ τὰ περὶ τούτους μέρη καὶ αἱ πόλεις κεῖνται σχεδὸν εἰς τοὺς πρόποδας τῆς ἀλύσεως τῶν ὄρεων. Οἱ ἐκ τῶν ὄρεων πηγάζοντες ποταμοὶ τὸν χειμῶνα εἰσὶ ξηροί, τινὲς δὲ χύνονται εἰς τὸν Ταρίμ, ὅστις ἐκβάλλει, ὡς ὑποτίθεται τοῦλάχιστον, εἰς τὴν μυστηριώδη λίμνην Πόμπ, ἀπέχουσαν πορείαν τριακοντα ἡμερῶν ἀπὸ τοῦ εἰρημένου ποταμοῦ διὰ μέσου ἐλώδων τύπων διερχομένου· ὁ λοχαγὸς ὁμοῦ Τρόττερ διασχυρίζεται, κατὰ πληροφορίας ἐντελῶς ἀξιοπίστους, ὅτι ὁ ποταμὸς χάνεται εἰς τὴν ἄμμον πρὶν ἢ φθάσῃ εἰς τὴν λίμνην. Κατ' ἄλλας πάλιν ἐκθέσεις, ὁ Ταρίμ εἶναι ἐν μέρει πλωτός.

Τὰ ἐλώδη μέρη, ἅτινα εἶναι ἐκτεταμένα, κατοικοῦνται ὑπὸ Καλμούκων καὶ ἄλλων φύλων, κατ' ἔνομα πρεσβευόντων τὸν ἰσλαμισμόν καὶ μεταναστευσάντων ἐκεῖ οὐ πρὸ πολλοῦ. Οἱ λαοὶ οὗτοι δὲν καλλιεργοῦσι τὴν γῆν, ἀλλ' ἔχουσι πολλὰ ποίμνια προβάτων καὶ ἄλλων ζώων· συγχρόνως δὲ εἰσὶ θηρευταὶ καὶ ἀλιεῖς. Τὰ ἐνδύματά των κατασκευάζουσιν ἐν τῶν ἰνῶν φυτοῦ, ὅπερ οἱ κώ-

νωπες ἀποφεύγουσιν ὡς τὴν πανώλη, διὸ δὲν πλησιάζουσι τοὺς ταῦτα φέροντας. Αὐτοῦ λέγεται ὅτι εὐρηνται καὶ ἡ ἀγρία κάμηλος, ζῶον θεωρούμενον τέως μυθολογικόν· εἶναι δὲ μικρὸν τὸ ζῶον, εὐρωστον, μὲ δύο ὄρους. Λέγεται ὅτι διώκει τοὺς ἀγρίους ἵππους εἴτινες πλησιάζουσιν εἰς τὰς νομάς του.

Τὰ μεγαλήτερα ἐν τῇ χώρᾳ δένδρα καὶ τὰ συνήθως ἱπαντώμενα εἰσὶν αἱ αἴγειροι, αἵτινες φύονται παρὰ τοὺς ποταμούς. Τὸ λοιπὸν μέρος τῆς χώρας εἶναι δύσβατον ὡς ἐκ τῆς φύσεως τοῦ ἐδάφους καὶ τοῦ πνιγηροῦ κονιορτοῦ, ὅστις τόσος πολὺς καταπτᾷ, ὥστε συνεχῶς ἡ ἀτμοσφαῖρα σκοτίζεται. Ὁ Κ. Τζόνσον λέγει ὅτι πλησίον τοῦ Χοτάν τόσον ἦν τὸ σκότος, ὥστε ἐν πλήρει μεσημβρίᾳ ὤφειλον ν' ἄπτωσι κηρία· οἱ δὲ ἰθαγενεῖς τὰ σκότη ταῦτα ἐχαιρέτιζον ὡς προαγγέλλοντα εὐφορίαν τῶν ἀγρῶν των.

Πρὸς τὰ βορειοδυτικὰ εὐρηνται εὐρεῖα χώρα κεκαλλυμμένα ἀπὸ κινητοῦς λόφους ἄμμου, αἵτινες, ὠθούμενοι ὑπὸ τοῦ βορειοδυτικοῦ ἀνέμου, προσδεύουσιν ἀδιαλείπτως εἰς στήλας ἐχούσας ὕψος 20 μέχρις 400 ποδῶν καὶ καλύπτουσι πᾶν τὸ προστυχόν· ἐπειδὴ δὲ ἡ ἀντίστασις τῶν στηλῶν τούτων κατὰ τοῦ ἀνέμου εἶναι μεγαλητέρα εἰς τὸ κέντρον ἢ εἰς τὰ ἄκρα, ταῦτα ὠθοῦνται εἰς τὰ πρόσω καὶ ἡ στήλη λαμβάνει σχῆμα ἡμισελήνου ἧς τὸ καμπύλον μέρος στρέφεται πρὸς τὸν ἄνεμον.

Παράδοξα πολλὰ διηγοῦνται περὶ πόλεων ταφεισῶν ὑπὸ τῶν οὕτω κινουμένων στηλῶν, αἵτινες πόλεις ἀναδύουσι μετὰ αἰῶνας ἄθικτοι, διατηρηθεῖσαι καλλίτερον τῆς Πομπηίας καὶ τοῦ Ἡρακλείου καὶ οὖσαι πολύτιμος πηγὴ διὰ τοὺς μέλλοντας ἀρχαιολόγους· λέγεται δὲ ὅτι πολλαὶ τοιαῦται πόλεις εὐρηνται πρὸς ἀνατολὰς τοῦ Χοτάν καὶ ὅτι ἐξερευνοῦσιν αὐτὰς πρὸς εὐρεσιν θησαυρῶν. Προσφάτως ἀνεκαλύφθη πόλις τεθαμμένη εἰς τὰ περίξ τοῦ Χοτάν καὶ ἐν αὐτῇ εὐρον πολύτιμα χρυσᾶ κοσμήματα.

Πολλοὶ φρονοῦσι, κρίνοντες ἐκ τῶν ἀπο-

λιθωμάτων τῶν εὐρισκομένων ἐν τῇ κοιλάδι, ἔτι ὑπῆρχε θάλασσα κατὰ τοὺς ἀπωτάτους χρόνους, ἧτις ὁμῶς ἐξέλιπε.

Τῇ ἀγγλικῇ πρεσβείᾳ ἀγαθὴν ἐνεποίησαν ἐντύπωσεν οἱ καλοὶ καὶ ἐλεύθεροι τρόποι τῶν κατοίκων καὶ ἰδίως ἡ καλὴ συμπεριφορὰ τῶν ὑπαλλήλων τῆς κυβερνήσεως. «Τῶντι, παρατηρεῖ ὁ *K. Bellew*, οὐ μόνον οἱ τρόποι, ἀλλὰ καὶ πολλὰ ἔθιμα τοῦ λαοῦ διαφέρουσιν οὐσιωδῶς τῶν ἐν ταῖς Ἰνδίαις καὶ ὁμοιάζουσι πρὸς τοὺς τρόπους καὶ τὰ ἔθιμα εὐρωπαϊκῶν τινῶν λαῶν». Τὸ μαγειρεῖον, μὲ ἀξιόλογα φαγητὰ, μεθόλωις ὁμοιάζοντα πρὸς τὰ μονότονα τῆς Ἰνδικῆς, τὰ ἐργαστήρια τῶν ἀρτοποιῶν, κρεοπωλῶν, πλακουντοπωλῶν, κτλ., τὰ θερμὰ μάλλινα ἐνδύματα καὶ αἱ διφθέραι αἱ ἀποδεικνυόμεναι ἀναγκαῖαι διὰ τὰς μεγάλας ἀτμοσφαιρικὰς μεταβολὰς—πάντα ταῦτα ἀνεκάλουν εἰς τοὺς Ἄγγλους μᾶλλον τὴν πατρίδα τῶν ἢ τὴν Ἰνδικήν· καὶ τοὶ δὲ τὸ θέαμα τοῦ καζὴ ῥαῖῆ, ἐνεργουῦντος περιπαλίας καὶ τιμωροῦντος συνοπτικῶς τοὺς ζυγίζοντας ἑλλειπῶς ἢ νοθεύοντες τὸ ἐμπόρευμα, ἀπεδείκνυσεν ὅτι ἐπεκράτει τὸ ἀνατολικὸν σύστημα, ἢ ἀντίθεσις αὐτῆ πρὸς τὰ ἀγγλικά ἔθιμα δὲν ἀπεδεικνύετο ἐπιβλαβὴς διὰ τοὺς καταναλωτὰς καὶ ὁ Ἄγγλος ὤφειλε μᾶλλον νὰ ἦναι εὐχαριστημένος ἐκ τῆς τόσης αὐστηρότητος τοῦ ἀγορανόμου, μὴ ἐπιτρέποντος δόλους.

Αἱ γυναῖκες ἀπολαμβάνουσιν εἰσέτι μεγάλης ἐλευθερίας, καὶ τοὶ βαθμηδὸν ὁ ἰσλαμισμὸς καθ' ἐκάστην περιορίζεται αὐτήν.

Οἱ Ἰθαγενεῖς τοῦ χανάτου ἔχουσιν ἔθιμόν τι ὅλως συνᾶδον πρὸς τὰς ἀγγλικὰς ἰδέας. Οὐδὲν γίνεται ἀνευ γεύματος, καὶ ἐκάστης συνελεύσεως πολιτικῆς ἢ θρησκευτικῆς προηγεῖται *δασταρχουάν*, ἐν ᾧ παρατίθενται πολλὰ εἶδη ἐδεσμάτων ἢ δὲ ἐθιμοταξία ἐπιβάλλει εἰς πάντας τοὺς παρευρισκομένους νὰ συμμεθέξωσι τοῦ γεύματος καὶ ὁ τὴν Κασγὰρ περιηγούμενος τρέχει κίνδυνον ν' ἀποθάνῃ ἀπὸ τὴν πολυφαγίαν. Τὸ ἵππειον κρέας εἶναι ἐν μεγάλῃ χρήσει. Ἐν γένει δὲ οἱ Ἰθαγενεῖς θεωροῦνται ὡς φυλὴ ἐκφραλισθεῖσα.

Ἐκτὸς τῶν μονίμων κατοίκων, ὑπάρχουσι καὶ διάφοροι νομάδες, Κιργίσιοι καὶ Καλμουκοὶ. Οἱ τελευταῖοι, οἵτινες οἰκοῦσιν εἰς τὰ βορειοανατολικά τοῦ χανάτου, εἰσὶν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον βουδιστὰὶ καὶ διατηροῦσι παράδοξά τινα ἔθιμα.

Αἱ ἐπικηδεῖαι τελεταὶ τῶν εἰσὶν ἀπλαῖ μὲν, πλὴν ἀλλόκοτοι. Τοῦ νεκροῦ δένονται οἱ χεῖρες καὶ οἱ πόδες, τὸ δὲ σῶμα, ἀπερασθὲν εἰς ῥάβδον ὡς δέμα, φέρεται εἰς μέρος ἔρημον, ὅπου μένει ἐκτεθειμένον ἐπὶ τινὰς ὥρας ὑπ' ἔψιν ἀγρίων ζώων καὶ σαρκοφάγων ὀρέων. Ἐὰν ταῦτα ἐμφανισθῶσιν, οἱ φίλοι μεταφέρουσι τὸ πτώμα εἰς μέρος ἀπρόσιτον, ὅπου τὸ καλύπτουσι μὲ πέτρας, θρηνοῦντες καὶ ὀλοφυρόμενοι· ἐὰν ὁμῶς οὐδὲν ὄρνεον ἢ οὐδὲν ζῶον φανῆ, ἐπιστρέφουσιν εἰς τὸ μέρος ὅπου εἶναι ἐκτεθειμένον τὸ πτώμα, καὶ ἀφοῦ ἐξυβρίσωσιν αὐτὸ ὡς ἄθλιον, μὴδὲ βορὰ τῶν ζώων ἀποδειχθὲν ἄξιον, ἀπογυμνοῦσιν αὐτὸ καὶ ἐγκαταλείπουσιν.

Ὁ τρόπος οὗτος τοῦ κηδεῖν τοὺς νεκροὺς πηγάζει ἐκ τοῦ καθήκοντος ὅπερ ἡ θρησκεία τῶν ἐπιβάλλει τοῦ νὰ προνοῶσι περὶ τῶν ὄντων τῆς κατωτέρας κλίμακος. Ὅταν ἀποθάνῃ λάμας, ἐξάγουσιν ἐκ τῆς σαρκὸς τὰ ὀστά καὶ στέλλουσι ταῦτα εἰς *Τζὸβ* ἢ *Λάσα*, ὅπου τὰ βράζουσιν εἰς μέγαν λέβητα. Τοῦτο συμβαίνει ἅπαξ τοῦ ἔτους καὶ τότε δύο ἢ τρεῖς γηραιοὶ λάμαι πρυσφέρουσιν ἑαυτοὺς θυσίαν, πηδῶντες εἰς τὸν περὶ οὗ ὁ λόγος λέβητα. Ὁ οὕτω παραχθεὶς ζωμὸς φυλάσσεται ἐπιμελῶς καὶ διανέμεται εἰς ὅλην τὴν κοινότητα. Πᾶς δὲ λάμας ἔχει δοχεῖον καὶ βρέχει τὰ χεῖλη του πρὶν καθῆσθαι εἰς τὴν τράπεζαν.

Ὁ χαιρετισμὸς παρὰ τῷ λαῷ ταύτῳ συνίσταται εἰς τὸ ἐκτείνειν τὸν δεξιὸν βραχίονα καὶ ἀφίνειν αὐτὸν νὰ πίπτῃ, συγχρόνως δὲ εἰς τὸ ἐξάγειν τὴν γλῶσσαν πρὸς τὸ αὐτὸ μέρος (τὸ δεξιόν). Ἡ ἥκιστα χαρίεσσα χειρονομία αὕτη, φαίνεται ὅτι ἔτυχε κύρους ἀνωτέρου, διότι ὁ σὺρ *T. Forsyth* ἐν τῇ ἐκθέσει του περιγράφει κολοσσιαῖον εἶδωλον,

εύρισκόμενον εἰς τὰ περίξ τοῦ Κουτσήρ καὶ ἔχον οὕτως ἐξηγημένην τὴν γλῶσσαν.

Περίεργον ἀληθῶς ὅτι, ἐνῶ εἰς ὅλα τὰ μέρη ἐκεῖνα καὶ ἰδίως παρὰ τοῖς μωαμεθανοῖς νομάσιν, εὐρηναὶ ἴχνη βουδισμού καὶ πυρολατρίας, πᾶν σημεῖον τοῦ χριστιανισμοῦ, ὅστις ἐπὶ πολὺ ἐπεκράτει, ἐξέλειψεν. Ὁ ἰσλαμισμὸς δὲν κατώρθωσε, πολλοὺς μετὰ τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ αἰῶνας, νὰ καταστήσῃ τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους φανατικούς· φαίνεται δὲ ὅτι ὁ ἐλεύθερος ἀπὸ τῶν στεππῶν συνετέλεσεν εἰς τὸ νὰ μὴ ἀναπτυχθῇ ὁ φανατισμὸς, ὅστις ἀκμάζει ἐν ταῖς πόλεσιν, ἰδίως ἐν τῷ δυτικῷ Τουρκεστάν. Οἱ νομάδες εἰσὶν εἰσέτι μουσουλμάνοι ῥάθυμοι· ἀλλ' οἱ μολλάδες, οὗς οἱ Ῥῶσσοι τοῖς στέλλουσιν ὡς διδασκάλους, βελτιοῦσι βαθμηδὸν τὴν ὀρθοδοξίαν των καὶ οὕτω τοὺς καθιστῶσι φανατικούς. Ἀληθῶς ὑπάρχει μεγάλη διαφορὰ μετὰ τῶν πάλαι διασήμεων μωαμεθανῶν ἀρχηγῶν καὶ τῶν νῦν. Ὁ Κουμπλάη χάν, ἐκγονὸς τοῦ Τζεγκίς χάν, ἐν ταῖς προσευχαῖς του ἐπεκαλεῖτο τὴν προστασίαν τοῦ Βούδα, τοῦ Μωάμεθ καὶ τοῦ Θεοῦ τῶν χριστιανῶν.

Ὁ πληθυσμὸς τοῦ Κασγάρ ὑπολογίζεται εἰς ἓν καὶ ἥμισυ ἑκατομμύριον ψυχῶν, οἱ δὲ κάτοικοι λέγονται εὐποροὶ, διότι ἕκαστος πορίζεται ἐκ τῆς γεωργίας καὶ κτηνοτροφίας τ' ἀναγκαῖα, τροφίμα δηλ. καὶ ἐνδύματα. Ἄλλοτε ἡ γῶρα ἦτο πολὺ κατωκημένη, ἀλλ' οἱ παρατεταμένοι πόλεμοι ἀπεδεκάτισαν τοὺς κατοίκους.

Εἰς Κασγάρ ἀσχολοῦνται ἐπιτυχῶς εἰς τὴν σκωληκοτροφίαν, οἱ δὲ σκωληκοτρόφοι ἐπικαλοῦνται τὸν πατριάρχην Ἰωβ, ἐκ τῶν πληγῶν τοῦ ὁποίου λέγουσιν ὅτι ἐξῆλθεν ὁ πρῶτος μεταξοσκώληξ.

Τὸ Παμίρ ἄλλοτε ἑκαλεῖτο Μπολδρ καὶ οὕτως ἀποκαλοῦσιν αὐτὸ εἰσέτι συγγραφεῖς τινες Ἀγγλοὶ, ἐν οἷς καὶ ὁ *Bellew*. ἡ δὲ λέξις Παμίρ εἶναι χοκανδοτουρκικὴ καὶ σημαίνει χώραν ἔρημον ἥτοι ἐγκαταλελειμμένην, ἐπιδεκτικὴν ὁμῶς καλλιέργειας.

Πρεσβεία ἀγγλικὴ ἐπεσκέφθη πρό τινων ἐτῶν τὰ ὀρεινὰ μέρη ἐκεῖνα, ὅπου δύο ὥραι

τοῦ ἔτους ἐπικρατοῦσι — χειμῶν, διαρκῶν ὀκτὼ μῆνας, καὶ θέρος, διαρκῶν τέσσαρας· ἀνῆλθε δὲ τὴν κοιλάδα τοῦ Διρικὸλ, ὅπου ὑπάρχει μικρὸν κράτος ἐκ δέκα χιλιάδων ψυχῶν, κείμενον εἰς ἕρος ἔχον ὕψος 10,000 ποδῶν. Ἔτερον κρατίδιον ὀνομάζεται Τσιγνάν (*Chighnan*), οἱ δὲ κάτοικοι εἰσὶ σιτταὶ ἐνῶ οἱ ἐν ταῖς πεδιάσιν Δατζίκαι εἰσὶ σουρνίται.

Ἡ γῶρα κεῖται μετὰ τῶν ὀρέων τοῦ Ἰνδο-Κοῦς πρὸς νότον καὶ τῶν ὀρέων τῆς Χοκάνδης πρὸς βορρᾶν· ἀποτελεῖ δὲ μέγα ὄροπέδιον, ἔχον ἐνιαχοῦ ὕψος 12 μέχρι 14 χιλιάδων ποδῶν· ὑπάρχουσι δὲ πολλαὶ κοιλάδες ἐφ' ὧν φύονται τὰ φυτὰ τὰ λεγόμενα *παμίρ*. Ἐκ τῆς διευθύνσεως τῶν ὀρέων, ὡς ἐκ τῆς συνοχῆς τῆς ὑψώσεως, τὸ ὄροπέδιον φαίνεται ὅτι ἔχει στενωτάτην σχέσιν πρὸς τὸ σύστημα τῶν Ἰμαλαίων· ἀλλ' ὁ λοχαγὸς Τρόττερ φρονεῖ μετὰ τοῦ Φετσεγκου ὅτι ἀποτελεῖ συνέχειαν τῶν ὀρέων Τιάν-Τσάν.

Τὸ Μέγα Παμίρ, κληθὲν ἴσως οὕτω διότι ἀποτελεῖ τὸ κυριώτερον ἐπίπεδον τοῦ ὄροπέδιου, κεῖται πρὸς βορρᾶν τοῦ Μικροῦ Παμίρ· περιέχει δὲ τὴν λίμνην Βικτωρίαν, ἣν ἀνεκάλυψε τὸ 1838 ὁ ἀνθυποπλοίαρχος Γουδ καὶ κάτω αὐτῆς εὐρηναὶ δύο ποταμοί, ὁ Παντζά καὶ ὁ Χαμποῦν, ὅστις ἀποτελεῖ κλάδον τοῦ Ἄμου ἢ Ὠξου.

Ἡ ἐπικράτεια τοῦ Οὐσχάν, ἥτις περιλαμβάνει τὸ Μέγα καὶ τὸ Μικρὸν Παμίρ, σήμερον τόσον πτωχὴ εἶναι, ὥστε ἡ πρεσβεία κατὰ τὴν βραχυχρόνιον διαμονὴν τῆς κατήνεγκε σπουδαῖον τραῦμα κατὰ τῶν τροφίμων τῆς, διότι τὸ μικρότατον περίσσευμα τῆς παραγωγῆς τῆς γῶρας εἶχε πωληθῆ πρὸ μικροῦ· τόσον δὲ σπάνιος εἶναι ὁ σίδηρος, ὥστε οἱ περιηγηταὶ ὄφειλον νὰ θυσιάσωσι τὰς ἀρπάγας τῶν σκηνῶν των ἵνα κατασκευάσωσι πέταλα διὰ τοὺς ἵππους των. Τὸ μόνον μέγα δένδρον ὑπερ ὑπάρχει, εἶναι ἡ αἴγειρος. Εἰς τὰς ἀρδευομένας κοιλάδας ἀπαντῶνται ἰτέαι, σημύδαι καὶ ἡ γιγαντιαία κέδρος· εἰς τὰς ἐρήμους ὁμῶς οὐδὲν εὐρηται ζῶον, ὁ δὲ περιηγητὴς ὀφείλει ν'

άψη πῦρ διὰ τοῦ πολυτίμου μπούρτσου, φυτοῦ ἀκανθώδους καρυοφυλλοειδοῦς, ἔχοντος πλατείας καὶ ἀπλωμένας ρίζας. Μ' ὅλον δὲ τὸ μέγα ὕψος, καλλιεργεῖται εἰς Οὐαχάν ὀλίγος σίτος, ὡς καὶ κριθή, φάσηλοι καὶ πίσσα. Οἱ πέπωνες καὶ τ' ἀρμενικὰ μῆλα (βερούκοκκα) ὠριμάζουσι καὶ εἰς τὴν κοιλάδα. Πρὸς βορρᾶν, ἤτοι ἀνωτέρω, πρὸς τὰ κάτω τοῦ ποταμοῦ, ἡ χώρα καθίσταται μᾶλλον εὐφορος καὶ τὰ ὀπωροφόρα δένδρα εἶναι ἀφθονώτερα· καλλιεργεῖται δὲ καὶ περισσύτερος σίτος καὶ ὑπάρχουσι πολλὰ ἀγέλαι προβάτων.

Τὸ Ῥοτσάν (*Rochan*) κεῖται πλησίον τῆς Χοκάνδης· κατὰ δὲ προσφάτους εἰδήσεις οἱ Ῥώσσοι εἶχον εἰσβάλει εἰς αὐτὸ κατὰ Σεπτέμβριον, ὡς καὶ εἰς ἄλλα τοῦ Παμίρ μέρη, ὅπως τιμωρήσωσι τοὺς φιλοταράχους νομάδας καὶ καθυποτάξωσιν αὐτοὺς εἰς τακτικὴν κυβέρνησιν, ὅπερ καὶ κατώρθωσαν.

Ἄτελεῖς εἰδήσεις ὑπάρχουσι περὶ τοῦ Θιβέτ. Ἡ ἀνατολικὴ ἐπαρχία, ἡ συνορεύουσα πρὸς τὴν κεντρικὴν ἐπαρχίαν τοῦ Σὲ-Τσουὲν ἢ Σου-Τσουάν, ὀλίγον γνωστὴ τυγχάνει, ἐνῶ ἄλλα μέρη ἐπεσκεφθήσαν ἱκανοὶ Ἄγγλοι περιηγηταί. Αἱ κυριώτεραι πόλεις κεῖνται εἰς τὴν κεντρικὴν ἐπαρχίαν, εἰς τὸ μέγα Θιβέτ καὶ ἰδίως εἰς τὸ ὑψηλὸν λεκανοπέδιον τοῦ ποταμοῦ Τσαμποῦ — σήμερον θεωρουμένου ταυτοσήμου μὲ τὸν Μπραχμαπούτρα καὶ τὸν Διλδγκ τοῦ Ἀσάμ — μεταξὺ τῆς βορείου καὶ τῆς κεντρικῆς ἀλύσεως τῶν Ἰμαλαίων.

Ἡ χώρα ἡ πρὸς βορρᾶν ταύτης συνήθως θεωρεῖται ὡς ἀνήκουσα εἰς τὸ Θιβέτ· κατοικεῖται δὲ ὑπὸ νομαδικῶν φυλῶν καταγωγῆς τουρκικῆς καὶ μογγολικῆς, αἵτινες λέγεται ὅτι πρεσβεύουσι τὸν μωχμεθανισμόν.

Τὸ ὄνομα Θιβέτ, λέγει ὁ Κ. Μάρχαμ, εἶναι περσικὸν ἢ τουρκικὸν, τοῦ ἐγγχωρίου ὀνόματος ὄντος *Μπόδ* ἢ *Μποδοούλ* (κατὰ γράμμα *Γῆ τοῦ Μπόδ*).

Τὰ προϊόντα τοῦ Θιβέτ συνίστανται εἰς χρυσόν, ἄργυρον, σίδηρον, ὑδράργυρον, ἀρσενικόν, κιννάβαρι, μέλυθρον, χαλκόν, χρυ-

σόκολλαν, μόσχον καὶ μαλλία. Τὰ τελευταῖα εἶναι ἀληθῆς πηγὴ πλούτου διὰ τὴν χώραν, ἣτις ἔχει πολλὰ ποίμνια. Εἰσάγονται δὲ μέταξα, πανικά, δέρματα, ἔρυζα, καπνὸς καὶ τέξ. Ὅλον τὸ ἐμπόριον γίνεται διὰ τῶν Κινέζων.

Τὰ περίφημα μεταλλεῖα τῶν ἀνθράκων (βουμπινίων) κεῖνται εἰς τὰ πλευρὰ ὄρους τινός, ἐν τῇ κοιλάδι τοῦ Ὠξου, εἰς τὸ μέρος ὅπου διέρχεται τὸ μικρὸν κράτος τοῦ Γκαράν· ἀλλὰ ταῦτα σχεδὸν ἐξηντλήθησαν καὶ μόλις ἐργάζονται τριάκοντα ἄνθρωποι. Οἱ ἀνθρακες οὗτοι στέλλονται εἰς τὸν ἐμίρην τοῦ Καμπούλ. Οἱ περιηγηταὶ οὐδὲν εὖρον ἴχνησιν τῆς εὐημερίας ἣτις, κατὰ τὴν παράδοσιν, ἐπεκράτει κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ βουδισμού καὶ τῆς λατρείας τοῦ Ζωροάστρου· ἀλλὰ τὰ πολλὰ κατερειπωμένα χωρία μαρτυροῦσιν ὅτι ὁ τόπος ἔπαθεν ὑπὸ δηώσεων καὶ πολέμων· ὥστε σήμερον εἶναι ἔρημος. Ὅλοι οἱ νομάδες Κιργίζαι κατέλιπον τὸ Οὐσχάν καὶ μετηνάστευσαν εἰς Κασγάρ, εἰς Σαντζοῦ καὶ ἀλλαχοῦ. Μόλις εἰς 3000 ἀνέρχονται οἱ κάτοικοι τοῦ Οὐαχάν.

Οἱ κάτοικοι τοῦ Θιβέτ, ὄντος ὑποτελοῦς τῇ Κίνα, ὑπολογίζονται εἰς 6,000,000. Ἡ πρωτεύουσα καλεῖται Λάσα καὶ ἐκεῖ ἔχει τὴν ἐδρὰν τοῦ ὀδάλαν-λάμα, ἡμέγας λάμας. Οἱ κάτοικοι τοῦ Νεπὼλ κατὰ τὸ 1792 καὶ 1841 εἰσέβαλαν εἰς τὸ Θιβέτ, ἀλλ' ἀπεδιώχθησαν ὑπὸ τῶν Κινέζων.

Τὸ Θιβέτ λέγεται ὡραιότατη χώρα· διαιρεῖται δὲ εἰς τέσσαρας ἐπαρχίας.

E.N.G.

ΠΟΙΚΙΛΑ.

Ἡ γεωργία ὁσημέραι προάγεται ἐν Αὐστραλίᾳ, τῷ 1868 ἐκαλλιεργούντο 442,000 πλέθρα γῆς, ἤδη δὲ 605,000· κυρίως δὲ ηὐξήσεν ἡ καλλιέργεια τοῦ σίτου. Ἐπίσης ἀνεπτύχθη καὶ ἡ καλλιέργεια τῶν ἀμπέλων.